

Abonamentul:

Pentru monarhie.
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor. $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oră 12 fl., a treia
oră 10 fl.

Tot ce privește fóia,
să se adreseze la: Re-
dactiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blăș.

Fóe bisericescă-politică.

Anul XIII.

Blăș 20 Iuniu 1903.

Numérul 24.

Serbările iubilare de la Lugos.

Frumosul oraș, aședat pe țărmii
riului Timiș, a fost martor unor înăl-
tătore festivități, aranjate în amintirea
aniversării a 50-a de la înființarea die-
cesei române unite de Lugos.

Entuziasmul și căldura, cu care
s'a sărbătorit această dată memorabilă,
trebuie să umple de mândrie pe fie
care credincios al acestei sfinte biserici.
Mai mult încă, dragostea, cu care au
grăbit în jurul Episcopului de Lugos
nu numai preoții, ci și poporul și mai
ales un număr respectabil de inteligenți,
ne pôte servi de cea mai desevirșită
dovadă, că arde încă focul credinții
sfinte în piepturile fiilor bisericii
nóstre, cu tóte aleșiuirile dușmane.

Acum și odată! . . . Mărirea,
pompa și splendórea, respectul și
entuziasmul de azi, pus în față cu per-
secuțiile de acum 50 ani! Și ce sînt
50 ani în istorie? aprópe nimic! și cu
tóte acestea, când ne reamintim ororile
persecuțiilor patriarhului sêrbesc față
de preoții uniți, batjocurile și necasurile,
de cari aceștia erau munciți, și apoi
vedem desfășurându-se în tótă măreția
sa splendórea acestei serbări iubilare,
trebuie să ne prosternem înaintea
Provedinții și să-i mulțumim cu supu-
nere, de osebită îngrijire, arătată în
în special diecesei lugoșane.

Nu e trecut de mult timpul, când
nime nu voia să scie de vlădicul ro-
mânesc din Lugos, și de când capul
tinerei diecese era privit cu neîncredere
de chiar concetățenii sêi români, —
iar azi, viul interes, manifestat de tót
ce are Lugosul și împrejurimea mai
ales, pentru serbarea iubilară, varsă
în sufletul nostru statornică încredere
în puterea de viétă și viitorul bisericii
unite în părțile banatice ale corónei
ungare.

Și meritul prim revine Episcopilor
acestei diecese, cari au lucrat din res-
puteri fie care, pentru ca să atragă pe
credincioși spre sinul iubitor și cald
al bisericii. A lor e meritul, pentru
că n'au cruțat timp și n'au băgat în
samă nici o ostenelă, lucrând zi și
nopte pentru fericirea credincioșilor
puși sub cărja lor ocrotitoare.

Lăudat fie Dumnezeu, care a dat
bisericii unite tot de una Archierei
vrednici, cari ca nisce sori luminoși
au strălucit în mijlocul poporului român
prin distinsele lor însușiri și frumoșele
lor virtuți. Apostoliei lor și zelului înflă-
cărat al preoțimei, e de a se mulțumi esis-
tința diecesei de Lugos. Preoțimea acésta,
care și în trecut și chiar și acum, fórté
adese face rolul de misionar și se
luptă cu celea mai mari neajunsuri și
lipse, numai să ducă la biruință ade-
vêratul evangeliu a lui Christos, ase-
menea este aruncați în mijlocul lupilor
răpitori.

Onóre lor! fie satisfăcuți de munca
pusă și guste în liniște și pace rodul
ostenelii lor! E dulce acest rod și
mângăitoare satisfacția acésta: se vedé
radiind de pe fețele multimei de preoți,
adunați de pretutindenți la Lugos.

În următóarele vom schița decursul
acestor mărețe serbări, după raportul
special al redactorului nostru, care a
luat parte la ele.

Sosirea Mitropolitului.

Escel. Sa Mitrop. Victor a plecat din
Blăș Sâmbătă dim. mergend cu trăsura
până la Alba-Iulia. Înaltul prelat era în-
soțit de Ilustr. Sa dl preposit *Ioan M. Mol-
dovan*, canon. *Gavriil Pop*, redact. *A. C. Do-
mșa*. La Alba-Iulia s'au mai adaus prof.
Silv. Nestor și familia. Încetul pe încetul,
cum trenul ajunse pe teritorul diecesei de
Lugos, numărul călătorilor creștea mereu.
La Oraștie se sui dr. *Erdélyi* cu d-na și
d-sóra, la Piski o multime de preoți, învê-
tători și țărani. La Deva grupa creșcu cu
dnii *Simionăș*, *Ciat* și *Hossu-Longin* și alții.

La gara din Balint, Mitropolitul a fost
salutat de protopret. *Hirschl*, apoi de can.
Densușan în numele unei deputațiuni sosite
din Lugos. Aci ds. *Petrișor*, predă Mitro-
politului o corónă de rose. În deputația
asta erau protop. *Popovici*, preoții *Popovici*,
Racovița, *Petru Blăgescu*, *Pintea*, *Bora* etc.
apoi d-nii *Bercianu*, dr. *Valean*, dr. *Ciupe*,
Boer, *Baldi* etc. La gara următóre îl sal-
ută protop. *Dem. Grecu*, corul din Costeiu
cânta și trêscurile pocnesc. Mitropolitul
scoborând din tren și vedend multimea
poporului adunat, într'un avênt de bucur
esclamă: Sînt atâta fericire, că după opt
ani de despărțire, pot din nou să fii în
mijlocul vostru și să ne vedem față la față.
Dumnezeu vê binecuvinte! Și trenul porni,
trêscurile despicau aerul, și poporul aclama
pe Archiereul, care 20 ani îi conduse pe
căile adevêratei credințe.

La gara din Lugos, cu tótă plóia,
care începú din nou a cădea, se adunase
o lume imensă. Când trenul intră în gară

uralele isbucniră din piepturile tuturor.
Scoborit din vagon. Escel. Sa a fost bine-
ventat în cât-va cuvinte de comitele suprem
Pogány, apoi condus pe peron îl bineventeză
Episc. *Radu* și *Marsovszky*, primarul ora-
șului. Mitropolitul răspunde viú emoționat,
accentuând osebita bucurie de a revedé
Lugosul.

După presentările oficióse Mitropolitul
porni spre reședința episcopescă, însoțit de
un șir lung de trăsuri. Pe tot percursul
străđile erau împodobite cu verdéta și
lumea doria curióșă să revadă pe Mitropo-
litul, care acum întâia óră revine la fosta
sa reședință.

Serenada.

La órele 9 cam dóné-sute de țărani,
purtând torțe, porniră de la șcôla gr. cat.
spre reședința episcopescă. În frunte mergea
musica pompierilor, apoi urmau chorurile
din Lugos, Oravița, Coșteiú și Bocșa, pe
amindóné părțile purtătorii de torțe și lam-
piurile venetiene și lume multă, iar pe ma-
lurile Timișului ardea foc de artificii. Piața
vastă din fața episcopiei se nmplu de un
numeros public, reședința era iluminată și
împodobită cu multe lampe electrice în
diferite colorii.

Mitropolitul, Episcopul, comitele, vice-
comitele, canonicii și alți bărbați distinși
erau pe balcon.

Corurile înțonară dóné cântări și apoi
dl *Fabiu Rezei*, urcând tribuna improvisată
rosti un cuvint festiv, întrerupt adese de
aplausele publicului.

Credem să facem o plăcere cetitorilor
noștri, redând, după notițele nóstre, acel
frumos discurs.

*Illustrissime Domnule Episcópe!**Preavenerat Cler!**Mult stimaților domni și frați!*

Cel mai scump odor, cel mai neprețuit
clenodiú, a poporului nostru român, — e
limba sa.

E limba sa dulce, armonióșă, pe carea
străbunii noștri, în decursul multor secolii
prea grei, — au apêrat'o și păstrat'o cu
tótă scumpétatea, jertfindu-și tot de una
mai bucurós viéta, de cât ca să se desli-
pescă de limba lor, de cât ca să jertfescă
acest viú și scump *document al originii lor
mărețe*, de la légânul vechiú și falnic a
Romei eterne.

Și într'un adevêr, dacă ne reamintim
istoria trecutului, ni-se vedesce faptul, că
nici furtunile grele împreunate cu *migra-
țiunea popórelor*, nici luptele sângeróse sus-
ținute în decurs de sute de ani, cu *págânii
dușmanii ai crucei*, ma' nici multe, nenumêrate
alte lovituri inimice, nu au fost în stare să
sdrobescă esistența acestui popor, binecu-
vlatat și scutit de inasa-și prevedința divină.

Onoratul **PARACLIS** al Preasfintei Născătórei de Dumnezeu și pururea Feciórei Maria și
CANÓNELE cátră Domnul nostru Isus Christos și Îngerul păzitorii. Prețul **20 fl. + 10 fl.** porto.

Reamintirea acestui trecut, — în parte saturat de ceea mai amare suferințe dar în altă parte, strălucind în aureola gloriei adevăratului eroism antic roman. — nu numai că ne relevăză nenumărate manifestări admirabile de vitalitate națională; ci tot odată deșteptă în inimile noastre focul vestal, focul nestins, a sentimentelor celor mai nobile omenesci, — deșteptă în inimile noastre sentimentul iubirii înflăcărate a neamului nostru. — și deșteptă sentimentul devotamentului celui mai cast și sacru, întru apărarea și păstrarea intactă, a tezaurului eredit de la străbunii nostri, întru apărarea limbii noastre românești.

Dar știut este, că arma cea mai puternică, scutul cel mai valoros, și refugiul cel mai sigur, pentru apărarea limbii și a existenței noastre, — în prima linie și peste toate alte virtuți mari, a antecesorilor nostri, a fost tot de una: religionea noastră creștină, a fost biserica noastră românească.

Căci pe cum fie care om, — ca individ singularic, — fără religione, și fără de a-și aridica tot de una, în toate lucrările și în toate gândirile sale, privirea sa sufletească, spre ființa prea sfântă și necuprinsă a lui Dumnezeu. — fără îndoială că-și dă peste cap, și alergă în patru picioare, pierdându-și însă-și ființa sa de om; — tot asemenea și fie care popor, dar în deosebire poporul nostru românesc, — fără religione, și fără rîvna curată de a se împărtăși cu darurile și învățăturile creștinesci ale sfintei noastre biserici. — și-ar pierde limba, și-ar pierde existența sa, și ar peri fără urmă, din șirul popoarelor.

Va se zică, singur numai alipirea neclătită către religionea creștină și către sfânta noastră biserică, pe cum și îmbrătoșarea acestora cu toată dragostea, — a fost izvorul nesecat al virtuților, și al forțelor străbunilor nostri, — a fost izvorul, din carele poporul român și-a alimentat vitalitatea sa admirabilă. — și a fost izvorul, din carele sufletul poporului român, s'a adăpat cu darul nemuririi! . . .

Și aici, — cu directă provocare la forul cel mai legitim, anume directă provocare la istoria literaturii române, — susțin, cum că din marele eveniment al unirii românilor, cu biserica catolică a Romei celei vechi, au rezultat pentru românii, câștiguri culturale nenumărate.

Ma un scriitor român renumit, afirmă și probază, că folosele acestui act religios, au fost mari și neprețuite pentru cultura națională a poporului român; atestând, că de la deservirea acestei uniuni, românimea și-a modificat direcțiunea culturală, carea la finea secolului al XVII-lea, — în urmarea influinței pernicioase a curentelor slave și grece, — se aflase deja în mare decadentă.

Apoi ce mare moment cultural a fost și este sfânta unire, pentru poporul român, o dovedesce și falanga ilustră a bărbaților celor mari, ce l-a produs biserica română unită, în acești doi secolii de existență.

Prin urmare cu drept cuvînt ne zice un alt scriitor erudit, cum că actul sfintei uniri a fost și e tot odată și actul re-deșteptării culturale și naționale a poporului român. . .

În consecința acestui adevăr istoric, rezultă naturalmente și faptul, că ori ce

asezămint organic și legal, carele servește interesele sfintei noastre biserici, e tot odată și un bastion, pentru apărarea intereselor culturale și naționale a poporului român. Drept aceea instituirea și înființarea unui atare așezămint — în viața poporului nostru. — a fost și va fi tot de una un moment memorabil, un moment de însemnătate istorică.

Și un atare moment istoric de mare însemnătate, a fost și este pentru noi toți acela, când cu sprijinul val ros, și cu binecuvîntarea prea sfîntului scaun apostolic din Roma, și din grația Maiestății Sale, a preabunului nostru rege, — la anul 1853, s'a înființat mai două diecese române greco-catolice, și anume: una în Gherla, și una aici în Lugos.

Și astăzi, când înaltul guvern diecesan, dimpreună cu veneratul cler, să pregătesc a serba a 50-a aniversare a înființării diecesei Lugosului, — vedem că și poporul credincios, pătuns de însemnătatea acestei aniversări memorabile, — a curs din toate părțile, ma chiar și din celea mai îndepărtate unghiuri ale diecesei acesteia. — a curs cu însuflețire curat românească, într'un număr prea imposant, că asistând această sărbătoare măreț, prin prezența sa, să deie dovada cea mai învederată, despre consentimentul său tare și neclătit cu clerul său, în cauza sfintei uniri, — și să deie dovada cea mai solemnă, despre conștiința sa viuă, în cauza momentuosității grandioase, ale acestei instituțiuni legale, pentru dezvoltarea progresivă, a vieții sale morale, culturale și naționale.

Dar când din inimă plină de pietate, și de supunere creștină, dăm mulțumită, laudă și mărire Sfintei Treimi dumnezeiesci, pentru acest nou semn al bunătății sale nemărginite. — poporul credincios a diecesei acesteia, detoresce cu tributul celei mai curate recunoștinți, și memoriei preasfinților nostri arhieriei, — cari de la începutul înființării diecesei acesteia, au stat în fruntea guvernului diecesan, și cari ca adevărați arhipăstori sufletești, cu dedicațiune sacră, și din toate puterile lor, au ostenit întru dezvoltarea acestei instituțiuni legale bisericesci.

Iar acum apropiându-ne cu profundă venerațiune fiescă, de sfîntul Scaun arhipăstoresc al Ilustrității Tale — cu cea mai viuă însuflețire, erumpe din inimile noastre, exclamațiunea plină de admirare și iubire sinceră:

Iată preotul mare!!!

Ilustrissime Domnule!

Puțin ani au trecut, de când sîntem atât de fericiti, a venera în persoana Ilustrității Tale, pe arhierul nostru.

Și totuși dacă ținem în vedere împrejurările grele, înse cari al ocupat acest Scaun episcopesc, — și dacă apretăm activitatea neobosită a Ilustrității Tale, dezvoltată cu atîta zel, cu atîta perseveranță și înțelepciune, — întru promovarea intereselor noastre bisericesci și școlare; — noi ca martorii acestei activități, ca martorii, cari cu bucurie nespūsă, vedem și șimțim deja noi înșine, efectele binefăcătoare și salutare, a avlutulului surprindător, ce l'a luat bunăstarea morală și materială a diecesei noastre,

sub durata prea scurtă a guvernării Ilustrității Tale. — noi toți, dintr'o inimă și dintr'un suflet, mărturisim și documentăm sus și tare, mărturisim și atestăm în auzul obșteesc, — cum că pururea neperite sînt, neperitoare vor rămâne meritele Ilustrității Tale, pentru înflorirea diecesei noastre, și binecuvîntată va rămâne în această diecesă pururea, și memoria glorioasă a activității Ilustrității Tale.

Esprimându-ne deci pentru toate acestea, sentimentele noastre de profundă recunoștință și grațitudine. Îți — urăm din adîncul inimilor noastre, ca Dumnezeu atotputernicul, să-Ți dărniescă sănătate vigorosă, îndestulare sufletească, și tărie neinvinsă, pentru ca să poți continua până la cea mai extremă limită a vieții omenesci, opera grandioasă a întăririi și preamăririi bisericii noastre române greco-catolice, spre bunăstarea patriei noastre comune, și spre fericirea și gloria neamului nostru românesc.

Să trăiesci întru mulți ani!!!

Ilustr. Sa dl Episcop Dr. Radu răspunde cu voce puternică, care strabate întregă piața și electricizează inimile tuturor. Preașf. Sa vorbește cu mult entuziasm de poporul român, urmașul coloniilor aduse de la Roma, care și-a păstrat credința și limba, cu totă seria nesfîrșită de prigoniri, îndreptate contra lui. Aclamază pe Maiestatea Sa Francisc Iosif, Papa Leo și Mitropolitul Victor.

Ovațiunile par nesfîrșite, focurile de artificii se reaprind în trei laturi a piaței, corurile mai cântă două piese și apoi în sunetul muzicii, conductul, însoțit de numărul public se departă, lăsând impresii neșterse de căldura credinței și entuziasmul poporului.

Serviciul divin.

Ca prin minune ziua de Duminecă a fost senină și plăcută. Plăia a încetat a mai cădea, și cerul s'a îndurat a permite uniților, adunați într'un număr foarte respectabil, să-și serbeze în tihnă această zi memorabilă.

La orele 8 s'a pornit din biserică catedrală procesiunea spre reședința episcopescă. În frunte mergea un cleric cu crucea pastorală, urmau grupele pitoresci ale celor cinci reuniuni de cântări, popor mult, preoți, inteligință; urmau doi clerici cu pedul, patru diaconi și cam la 60 preoți îmbrăcați în ornate sacre. Am remarcat pe Ilustr. Lor I. M. Moldovan, Petru Pop, Dr. Aug. Lauran, prepos. Kővári, canon. Gavr. Pop, Densușian, Nestor, Madincea, Gianu și mulți alții.

Sosind la reședință, doi preoți au îmbrăcat pe Arhierul în mandie și camilafcă, și apoi procesiunea a pornit înapoi în sunet de clopot și trăscuri. Era o priveliște admirabilă să vezi preoți, popor și Arhierul în haîne de sărbătoare, cu fețele strălucind de bucurie, înaintînd spre casa Domnului, spre a-l aduce mulțumite, de tot ce li-a dat . . . Înaintea catedralei erau postate două companii de honvegi și artilerie, cari au dat salve.

Au luat parte la sf. liturgie autoritățile civile și militare în ținută de ceremonie, reprezentanții bisericii catolice și a celor alalte confesiuni, (frații gr. ort. nu s'au reprezentat oficios, iar „blăndul“ protopop Dr. Popovici, s'a dosit din Lugos) și un număr public, care umplu frumoasa catedrală. Cântările au fost executate de coruri alternativ, frumos și precis.

La sfîrșitul stei liturgii Mitropolitul nostru a rostit predica festivă, pe care ne onorăm a o publica în următoarele:

„Tot cel ce mă va mărturisi pe mine înaintea oamenilor, mărturisi-l voi și eu pe el înaintea Tatălui meu, carele este în ceruri.“ S. Matei X. 32.

Dumnezeesca, minunata și măntuitoarea descensiune a Spiritului sfânt. cea arătată cu mărire, căreia este închinată biserica acésta și diecesa Lugoșului, înzestră pe sfinții Apostoli cu dar și cu putere de sus, ca să vestescă împărăția lui Dumnezeu, și să învețe „cele ce sînt de Domnul Isus Christos cu tótă îndrăsnăla fără opréla.“¹⁾

Pe cum învățătura Evangheliei se propunea din adîncul convicțiunii unor predicatori, cari într'acésta nu se sfîra în fața sinedriului a se încrede în simțul de dreptate al contrariilor, când le ziceau: „de este drept înaintea lui Dumnezeu pe voi a asculta mai virtos de cât pe Dumnezeu? judecați! că nu putem noi cele ce am vădut și am auzit să nu le grăim.“²⁾ — în tocmal și sfinții, cari de la Apostoli primiră credința, o îmbrățișară acea din dictatul conștiinței curate, luminați de adevăr, fără a băga în samă urmările extrem de grave ale conversiunii lor. — ca cei ce „mai mare bogăția, de cât visteriele (lumei), socoteau a fi ocara lui Christos, că să uitau la respălătire.“³⁾

Ma creștinii cei dintru început, mai cu samă cei din Roma, tocmal din împrejurarea urmărilor grave ale conversiunii, aflară îndemn, ca lăpădând nepăsarea, să cêră a fi luminați de însuși Apostolul Paul, ca cei ce judecară a fi lucru de mare primădie a petrece într'indoiéla în privința celor ce sînt spre măntuire; ziseră drept aceea cătră dînsul: „Ne rugăm să auzim de la tine de cele ce crești: că de eresul acesta scim noi, că pretutindenea i-se zice împotriva.“⁴⁾

Și predicându-le Apostolul „unii credeau ceea ce zicea, iară alții nu credeau,“⁵⁾ și „petrecînd Paul în Roma doi ani deplin cu a sa cheltuiéla, primia pe toți, cari veniau la el,“⁶⁾ și introduși în tainele Evangheliei, întemeiară biserica Romei; cătră aceia îndreptase Apostolul cartea cea cătră Romani, unde îi înșiră cu numele, și îi lauda zicîndu-le: „mulțamesc Dumnezeul meu prin Isus Christos pentru voi toți, căci credința vóstră se vestescă în tótă lumea.“⁷⁾

Sfînta biserica a Romei, în sinodul de la Florența la anul 1439 regulându-și, pentru tóte timpurile, raporturile cu bisericile popórelor de ritul grecesc: în sinul poporului românesc dintre Muréș, Tisa și Dunăre de abia pe la anul 1836 a reușit a innoda tractative de înțelegere; aceste tractative pe temeiul sancțiunilor de la Florența ajunseră în anul 1853 la rezultatul, al căruia jubileu de 50 ani îl prăsnim astăzi din bunăvoința specială a Proniei dumnezeesce.

Până mă voi încerca a da expresiune bucuriei mele, și mai mult bucuriei și grațitudinii vóstre, că episcopia Lugoșului, pe cărerile înguste și grundinóse ale s. Uniri a putut străbate până unde o vedem ajunsă astăzi: rogu-vé să binevoiți a mă asculta.

I.

Voința liberă a omului este schimbăciósă, nestatornică, și după firea ei este ca și cu neputința să lucre mereu și tot dea una într'acela-și chip: de aceea fără de ajutorul darului nimene nu póte timp îndelungat și cu singure puterile firei să împlinescă tóte preceptele naturale și morale, nu póte să reziste tuturor ispitelor de tot soiul, și statornicește să încunjure tóte pécatele.

Pe cum omul singuratic prin fără-delegi rumpe perseveranța în bine, și-și primejdnesce măntuirea: în tocmă și așezămintele sacre se cutrieră prin pécatele publice, de cum-va aceste nepedepsit pot să apuce de-asupra; „Pecat a pécătuit Ierusalimul, pentru aceea spre clătire s'a făcut,“¹⁾ mereu se abătea spre idololatria, de aceea fu clătită din loc sinagoga, și terătită în captivitatea Vavilonului, va să zică: de mutam zidurile de pe temelia lor, valurile le răpesc spre ruină secură.

Din contra pazei celei bune a așezămintelor i-s'a făgăduit statornicia binecuvîntării: „Să te faci pe tine Domnul Dumnezeuul tîu și e popor sfînt, pe cum s'a jurat părinților tîi, de vei auzi glasul Domnului Dumnezeuului tîu, și vei umbla într'u tóte căile lui. Și te vor vedé pe tine tóte neamurile pămîntului, că numele Domnului se chiamă peste tine.“²⁾

Din statornicia așezămintelor sacre argumenta odinioară și Gamaliel, când în fața Sinedriului apêrase pe ss. Apostoli, zicînd cătră Israeliteni, cari voiau să-iucidă pe ei: „Și acum zic voué: opriti-vé de la ómenii aceștia, și-i lăsați pe ei, că de va fi din ómeni sfatul acesta, aú lucrul acesta, se va risipi,“³⁾ în tocmal pe cum s'aú risipit ceta reavratită de Teoda și alta de Iuda Galileul, și de alți turburători de popóre de pe timpul când era să vină Messia: „Iar de este de la Dumnezeu, nu veți pute să-l risipiți; ca nu cum-va și lui Dumnezeu împotrivorii să vé aflați.“⁴⁾

Audînd aceste mai marii Sinedriului, ca cei ce după minunile făcute de Apostoli, stăteau la îndoiéla despre misiunea aceloră, și dederă învoirea, ca să nu-i omóre pe Apostoli, dară nu primiră propunerea lui Gamaliel, ca nici să nu-i pedepsescă; „ci bătându-i le-aú poruncit, să nu grăiescă de numele lui Isus, și i-a slobodit pe ei. Iară ei se ducea de la fața săborului, bucurându-se că s'aú învrednicit pentru numele lui Isus a rábda ocara.“⁵⁾ „Grad prealalt de tária sufletescă, pe cum observa s. Ioan Gură-de-aur, mai de mirat de cât tóte semnele și minunile.“

II.

Și acum Preasfîntite Domnule Episcop! Venerat Cler! și credincioși prealubiți ai acestei diecese de Dumnezeu scutite! cari v'ați adunat azi sub umbra acestei sfînte biserici catedrale, acelei ce după tractative de 17 ani s'a zidit în locul, unde sîntem, v'ați adunat ca să prăsnuiți jubileul de 50 ani de la constituirea canonică a Episcopiei acesteia: aú nu se cade, ca plecându-ne inimile să ne închinăm Tatălui, să-I mul-

țămim de îndurarea sa cea fără margine, că a trimis pe Spiritul cel Sfînt al Fiului său, de a încheat într'una bisericile de sub ascultarea acestei Episcopii?

Aú nu se cade, ca astăzi să ne înălțăm mintea a privi cărerile cele necuprinse și modurile cele minunate, prin cari bunătatea Proniei divine a întemeiat legea sfîntei Uniri în ținutul acesta, — și a recugeta cătu-și de puțin mijlócele, prin cari drépta ei a conservat și a ajutat la înflorire vinea acésta în mare parte de abia sădită?

În privințele aceste la locul întâiu întîlnim „omul de bun neam, care ducîndu-se într'o țeră de parte să-și lea lui împărăția și să se întorcă, chemat-a pe servii săi, (pe părinții vostri), și li-a dat lor zece talanți și a zis cătră ei: neguțatoriți până voi veni.“¹⁾ Malestatea Sa Cesarea Regele Nostru Apostolic Francisc Iosif I. gloriosul nostru domnitor, ca Patron prealalt, și Fundator al acestei Episcopii, s'a îndurat a întinde acestei biserice condițiunile de esistență. Acela-și astéptă cu drept temei să védă condițiunile acele desvoltate, și petrece cu băgare de samă tot ce se întîmplă spre prosperitatea acestei biserice: ceea ce a dovedit într'altele și prin aceea, că n'a lăsat să rămână episcopia vacantă nici pe un moment. — Pe acela-și Pronia divină să-l scutescă într'u lungime de zile!

S. Scaun Apostolic al Romei cu căldura a îndreptat dintru început sórtea diecesei Lugoșului, pe primul episcop al ei l'a mângaiat prin legățiunii strălucite, dintre fiți ei a primit pe unii în Collegiele Pontificie, și sancționând decretalele sinódelor nóstre provinciale, s'a îngrijit de buna ocărnuire a Veneratului Cler, și de binele spiritual al poporului credincios; érá Sfîntia Sa Papa Leon al XIII. sub tot restimpul pontificatului său glorios cu bunăvoința părintescă și-a întins cătră acésta diecesă puternica sa mână părtinitóre. Stăpânescă și îndrepte lumea în pace într'u mulți ani!

Și aici oprindu-mé las voué iubita obsce creștinescă! să impletiți cunună de recunoscînță detorită tutnror celor ce aú ostenit de o jumétate de veac și mai bine, și aú parte la lucrul, prin care s'a renoit fața acestui pămînt.

„Aduceți-vé aminte de zilele veacului, socotiți anii neamului neamurilor. Întrebă pe tatăl tîu și-ți va povesti, pe cei bérâni ai tîi, și-ți vor spune ție.“²⁾

Trécă dinaintea ochilor mintei vóstre archiereii cari v'aú păstorit, și mărturisiți, de v'aú fost ei voué dulci părinți, de v'aú povățuit la pășune sănătósă, de v'aú fost îndreptători credinței și tip blândetelor!

Ivescă-sé ceta venerandă a canonicilor acestei Biserici catedrale, și spuneti de aú strălucit ei cu înțelepțiunea, cu esemplul, cu sciința, cu învățătura. — de aú grijit ei cu credința averea publică, de v'aú judecat cu dreptate, — de v'aú ajutat cu sfatul, cu părtinirea și cu beneficența!

Aduceți-vé aminte de protopopi, cari luminând pe părinții vostri, ca nisce apostoli aú ostenit în Domnul, ca să așede în pace bisericile, să clădescă școlile vóstre!

¹⁾ Fapt. Ap. XXVIII. 31.

²⁾ Fapt. Ap. IV. 19 și 20.

³⁾ Evrei XI. 26.

⁴⁾ Fapt. Apost. XXVIII. 22.

⁵⁾ l. c. 24.

⁶⁾ l. c. 30.

⁷⁾ Romani I. 8.

¹⁾ Plang. Ieremiei I. 8.

²⁾ A doua lege XXVIII. 9 și 10.

³⁾ Fapt. Apost. V. 38.

⁴⁾ l. c. 39.

⁵⁾ Fapt. Apost. V. 41.

¹⁾ S. Luca XIX. 12—13.

²⁾ A doua lege XXXII. 7.

Pomenita să fie și diptica preoților, cari cu părinții vosri au intrat sub ascultarea acestei sfinte biserici. Conduși de rîvna de a-și mîntui sufletul propriu și al turmei. Intocma ca și Apostolul, servit-au bogată vreme la altarele vosre cu a lor cheltuélă, dat-au de pledece grave și de împotrivre nu puțină; dară afară și părtinire nu numai la mai marii lor, ci și la episcopul de pia memorie al Cianadului Iosif Lonovics de Crivina, care pe unii chiar din casemate a trebuit să-i scotă; iară intru clădirea acestei biserici, acum catedrale mult au ostenit fiscul cameral Ioan Ungvári și asesorul Nicolau Iakabffy de Zagușeni. Pace pomenirei lor!

Acești preoți cu toți, și poporul care a trecut cu ei la așediminte bisericesci neaseménat mai sêrace, de cât cele pârăsite, și totuși rămase statornici intru mărturisirea adevêrului S. Uniri, odihnescă în pace, și memoria lor să fie binecuvîntată!

Iară noi cești rămași încă în viêtă, să vedem cum cu pază să umblă, că zilele sint rele. — Sfintă ne este chemarea de a vesti Evangelia la totă făptura; nu avem de a ne îndestni, ca să-l învățăm cu de-adinsul pe fiii nostri, cari se întimplă în dumineci și în sêrbători în sfintele biserici: ci ca nisce păstori bunî sintem datori a alerga să aflăm și „oile cele pierdute ale casei lui Israel.“¹⁾

Încă și cei ce după chemarea lor petrec depărtați prin desimile codrilor, sau cari pribejesc prin plainurile munților, ma și cei ce se sfiesc a se aduna la sêrbătorile nosre, pentru că nu au haina de nuntă. — toți aceștia, și alții cari pentru cuvioasa cauză sint opăciți a veni la noi, au dreptul să fie luminați prin graiul nostru, așteptă sfat intru îndoiala și ajutor grabnic intru primejdiile lor. „Mergênd învățați tôte neamurile.“²⁾

Pe lângă datorința acêsta neapărată a oficiului, ni s'a mai impus și obligamintul de a străpune urmașilor neștirbită moștenirea, primită de la cei ce au ostenit, iară noi am intrat intru ostenéla lor.

Acest dar cu rugățiunile tuturor sfinților să Ni-l împărtășescă bunăvreața Tatălui, ajutorul Fiului, și puterea Spiritului sfint, cărora mărire, onóre și închinățiune acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

S'au cântat doxologia cea mare de preoții *George Muntean* și *Mih. Jivanca* și s'au încunjurat biserica, cetindu-se îndatinatele patru evangeli.

Totul a decurs în chip pompos și imposant.

Sedinta învățătorilor.

După terminarea sf. liturgii s'a ținut în biserica catedrală sedinta festivă a reuniunilor învățătoresci de la Lugos și Hateg, sub presidiul canonicului *Ioan Boros*. Un singur obiect a fost la ordinea zilei: manifestul iubilare pentru eternizarea acestor sêrbări. Textul manifestului s'a cetit și primit cu unanimitate.

Di președinte salută pe reprezentanții presel românesci, prezenți la acêsta adunare; răspunde di *Vulcan*, redactorul „Familii“.

Banchetele și Concertul.

S'au ținut dônă banchete: la „regele Ungariei“, cu 150 tacâmuri și la otelul

„Concordia“ cu 100. În amindoué locurile a fost multă animație și vole bună. O mulțime de toaste însuflețite s'au rostit în amindoué părțile.

Mesele țin până târziu.

La ôrele 8. s'a început concertul aranjat de reuniunile de cântări din Lugos, Bocșa, Oravița, Coșteiu și Timișóra. E greu să spunî anumit, care a cântat mai bine. La tot casul corul din Oravița, condus de harnicul învățator *I. Bogdan*, a fost la înălțime. N'a rămas cu mult înapoi nici reuniunea din Lugos, care deși tinêră, totuși sub conducerea d-îni *Micleu* pôte merge de parte. Cu multă simpatie au fost primite și corurile din Coșteiu, conduse de un țaran, și cel din Bocșa. Mai slab s'a dovedit cel din Timișóra, care de altcum e și mai tinêr ca tôte și are puținî cântăreți.

De altcum tôte prestațiunile corurilor au fost aplaudate mult, de numêrosul și distinsul public, care umplé sala de la „Concordia“.

După concert a urmat în sală petrecere cu joc. Afară, vasta grădină era iluminată de zece de lampione electrice, corurile cântau pe întrecute, sara era lină și plăcută și dispoziția oșpetilor era veselă...

Luni, 15 Iuniu.

Dimineața la ôrele 4.40. Escel. Sa Dr. Mihályi însoțit de suită și mulți oșpeti, au plecat spre casă. Preasf. Episcop Dr. Radu a ținut să petrecă până la gară pe Mitropolitul, de care s'a despărțit în mod forte afectuos, dorindu-l călătorie fericită. Urate nesfîrșite au rêsunat din tôte părțile la plecarea trenului.

La ôrele 1. Episcopul Radu a intrunit pe cei rămași la prânz. Erau la 60 persoane. Cu acêsta ocazie Episcopul a ridicat păharul în sănătatea Pontificelui roman, de care se lățise chiar atunci vestea că murise, lăsând să se cetescă telegrama card. *Rampolla*.

Episcopul trimisese adecă la Roma următorea telegramă omagială:

„Sêrbătorind mâne inbileul de 50 ani de la înființarea diecesei Lugosului, împreună cu clerul și cu poporul, adunat în număr forte mare împrejurul Bisericii catedrale, cuprinși de cea mai alêsă însuflețire, dăm dovada viinei nosre alipiri, neclătinatelor credințe și supunerii nosre sincere și neperitôre cătră Scaunul Sfințului Petru, de vreme ce venerând în Leon XIII. pe gloriosul sêu următor, depunem la picioarele Lui omagiul iubirii fiesci și al devotamentului neșermurit și implorăm binecuvîntarea apostolică.

Demetriu Radu
episcop.

La acêsta a sosit următorea telegramă de rêspons:

Monsignor

Demetrio Radu,
Vescovo

Roma, 14/VI.

Santo Padre compiacendosi del protesto fedele ed omaggio in cosi fausta circostanza benedice Lei, Clero e popolo, augurando da Dio ogni bene.

M. Card. Rampolla.

Tot atunci, între sgomotose aplause, s'a cetit și telegrama sosită de la nonul Episcop al Lugosului Ilustr. Sa *Dr. Vasile Hossu*, de următorul cuprins:

Blaș, 14 Iunie.

Trimit sêrbătoritel mele mirese închinăciune, glorioșilor înaintași multumită pentru strălucirile, cu cari au înfrumșetăt-o.

Episcop Vasile.

De asemenea s'au cetit și cele alalte telegrame, sosite pentru zina iubilare din multe părți.

Și cu acestea s'au sfîrșit înălțătorele sêrbări de la Lugos, lăsând în inimile tuturor neșterse impresii. În special Ilustr. Sa Episcopul Radu a fost de o neîntrecută amabilitate față cu toți. S'a remarcat de asemenea atențiunea deosebită pe care organele oficiose din Lugos, au arêtat față de aceste sêrbări, cari au întărit pe decenii încrederea și credința fiilor diecesei de Lugos și alipirea lor față de conducători.

Rap.

Revistă politică.

Afaceri interne. Vêdendu-și zădărnicită ori ce activitate, guvernul Széll și-a dat dimisia. Maiestatea Sa a concretut pe contele Tisza István cu formarea unui nou cabinet. Se pare că nîsuința contelui va rămânea fără fruct, de vreme ce nime nu vrea să primescă vre un portfoliu ministerial. Contra lui Tisza sint membrii fostei partide naționale și mulți chiar și dintre liberali. Președintele camerei, contele Apponyi încă a demisionat.

Sêrbia. Încă nici acuma nu se pôte sci cu deplină siguranță chipul barbar, cu care a fost omorită părechia regală a Sêrbiei, ministrii și alții. Faptul e, că conacul presintă și azi urmele îngrozitôrei crime.

Regele Carol a rămas dureros atins de împrejurarea, că oficerii, cari au comis regicidiul, aparțineau regimentului, ce pörtă numele lui. După cum se anunță din Bucuresci, Regele a comunicat guvernului sêrbesc, că abzice de onórea de a fi proprietarul aceluî regiment.

Scupcina sêrbescă, convocată pe 5 n. a ales în unanimitate de rege pe Petru Caragheorghevic, care petrece actualminte în Genf.

În Sêrbia poporațiunea e liniștită, ca și cum nu s'ar fi întimplat nimic, fie care își vede de afacerile sale. S'ar părea, că atentatul acesta s'a făcut din motivul, că Alesandru a luat de soție pe Draga Masin.

Correspondințe.

SCRISÓRE DIN BUCURESCI.

— De la corespondentul nostru. —

(Continuare și fine.)

Acest observator, era pe semne, un liberal Rosetist. . .

— Dar de ce, observă altul, Heliade de pe modestul monument de alături, este așa de eclipsat prin grandiosul monument alui Brătianu, intru cât să scie că Heliade a fost o individualitate, care s'a ridicat singur prin munca, cultura și operile sale, pe când Brătianu nu avea acestea calități, ci l'a ridicat politica, cu care s'a ocupat și poporul, care dorea să se lupte pentru libertate și lăpădarea jugului turcesc . . . și putea prea bine ca împrejurările politice

¹⁾ S. Mateiu XV. 24.

²⁾ I. c. XXVIII. 19.

favorabile și eroismul poporului de pe acelea timpuri să fi ridicat și pe alt prim ministru chiar inferior lui Brătianu . . . în tot cazul nu trebuia, ca statua de vre-o 6 metri înălțime a marelui Mihail, eroul din apropiere să arete mai pitică de cât monumentul lui Brătianu ce are o înălțime de 14 metri, plus atâtea figuri simbolice de bronz în prejurul său. Căci dacă vom ține la adevărata clasificare a omenilor mari ai țării și ai Romanismului, atunci, monumentul lui Cogălniceanu care, în tot cazul a fost superior lui Brătianu: ca om de stat, politic, diplomat, literat, orator etc. și care ca prim ministru și sfătuitor al lui Voda Cuza a executat de împreună cu acesta cele mai mari fapte pentru poporul român, va trebui să fie de cel puțin 20 metri înălțime. . . dar alui Cuza Vodă și apoi alui Carol primul Rege al României, nu vor trebui să fie și mai grandioase? . . .

Acest critic trebuie că era un literat și putea independent în ale politice, și sfârșese zicând „dacă și conservatorii să vor lua la întrecere cu liberalii pe acest drum, și să deie monumentului ce vor ridica lui Lascau Catargiu, fostul șef îndelungat al partidului conservator, o proporție și mai mare ca celui al lui Brătianu, atunci ne facem de ris, când să știe, că nici la conservatori nici la liberali nu acești fruntași erau primele talente și putea nici secundele, ci său bătrânețele cu experiența lor, său mai mult; potolirea poftelor altor aspiranți mai tineri și mai talentați, cari își disputau întâietatea și cari fiind mai mulți, trebuiau ținuți ore cum pe același plan în urma unui veteran albit“ . . .

— A nu — răspunde un altul, conservator cum să vede — „noi conservatorii sintem mai modești, dovadă statua lui Al. Lahovari, care numai inferior nu a fost lui Brătianu, ci mai curând egal cu Cogălniceanu, eu toate acestea nu am denaturat nici Boulevarde, nici n'am mișcat pe Heliade din locul său cum au făcut liberalii pentru a împinge forțat pe I. Brătianu în vederea zilnică a publicului într'un loc nepotrivit și unde o să fie martor la atâtea nenorociri din cauza încrucișării și curbelor ce au să facă acolo toate tramvaiele și trăsurile, ci l'am pus într'o piață retrasă și modestă cum era și el, așa vom face și cu Catargiu, și tot așa era bine să facă și liberalii cu monumentul lui Brătianu, chiar de trebuia să se creeze o anumită piață“ . . .

— „Totuși mare noroc a avut Brătianu, că a trăit într'o epocă în carea fiind prim-ministru, prin precipitarea evenimentelor de atunci, s'a ridicat așa de sus fără să poședă toate adevăratele calități recerute unui mare diplomat și patriot, căci ce diplomație și patriotism a voit să arete prin cuvintele ce să zice că a rostit odată „vrea Transilvania dar fără transilvăneni“ și de cari cuvinte origeni de aici — și mai cu samă — bulgăroi cu căfa grosă și grecotel cu nas subțire, pe cum și alți cioroi și venetici neromâni — să folosesc ca de o dogmă cu care blamază pe Români ardeleni stabiliți aici, numindu-i: răutăcioși, intriganți, acăpărători, lingușitori etc. Ardelenii cam în genere erau adoratorii lui Brătianu, și chiar el să fizis aceste vorbe, cari în gura găgăușilor au devenit o maximă, n'ași prea vrea să cred, dar faptul că

urmașii săi au divizat pe ardeleni și au decorat pe Ieszenski mă lasă învins“.

Acest observator și critic, să vede că era un ardelean de al Dv., care putea mai continua dacă nu l'ar fi întrerupt un altul — un moldovan cum să cunoșce din observațiile următoare ce făcea:

— „Dar eu aflu totuși alt curs mare din viața politică alui I. Brătianu, și care îi detrage mult din patriotismul său: dacă eram eu primul-ministru pe când Rusia ne cerea Basarabia, și încă atunci când noi, reînțorși victorioși din război, așteptam să ne înapoieze chiar și cealaltă Basarabie ea despăgubire și recunoștință pentru bravura armatei române cu care am scăpat și onorea armatelor rusești strimtorate la Plevna, eu nu cedam nimic din teritoriul țării ce ne era chiar garantat prin convențiune, ci răspundeam marelui Țar zicându-i; Malestat, dacă nu ni-să dă resplătă ce meritam și așteptam pentru ajutorul ce v'am dat și sângele vărsat, cel puțin țineți-vă de cuvânt și nu ne știrbiți integritatea țării, eu primul-ministru al țării, nu pun iscălitura pe un asemenea act de trădare în contra voinții poporului român; nu ne măsurăm noi cu forțele voștre, luați dacă voiți Basarabia, dar o luați fără voința noastră, ca să avem dreptul să o pretindem ori când, eu nu subscriu, ci vom protesta înaintea Puterilor, și mă retrag din postul de Ministru, căci nu vreau să spună istoria, țării că sub ministerul meu s'a dat Basarabia de voie bună ori de frică, nu vreau să suport această pată pe numele meu și pe memoria mea“ . . .

Așa cred, că trebuia să vorbească atunci Brătianu Rusiei, și putea că, dacă Autocratul nu ne da și Basarabia despre Nistru, cel puțin, mi să pare că acesta ce ne era dată prin tractate — cuprins de rușine — ar fi lăsat'o tot alipită de Moldova noastră“.

Cam așa polemisau, politisau și criticau persoanele din grupul de lângă mine aruncându-și privirile pe monumentul lui I. Brătianu, critici fără rezervă cum să fac între patru ochi — cum să zice, departe de masa oficialității și cari mai tot de una sint mai sincere și mai drepte, pe cum foarte adevărate sint și cuvintele M. S. Regelui din scrisoarea către Dăma Pia Brătianu, cu ocazia desvălirii monumentului soțului său, unde zice că Brătianu avea „aceea dulce și simpatică înfățișare cu care câștiga inimile și ne desvăluia o bunătate de suflet fără ură și invidie“.

Eu sfârșesc înse cu o observare, pe carea cred, că o împărtășesc majoritatea politicianilor din toate taberile politice, și anume: Ori ce s'ar zice despre I. Brătianu, de bine ori de rău, a avut înse o calitate superioară și cam indispensabilă unui șef de partid, el a știut adecă, să țină disciplină în partid și să se impună, el era alfa și omega, lui să închinau toți, când voia atunci schimba ministri și aștepta ca nu numai partidul, dar țara întrégă să-l recunoască de cel întâiu în țară. . .

Alții încă au mai încercat acesta, dar nu le-a succes. . .

Delarupe.

ȘCOLA ÎN GIURGEU.

2 Iunie 1903.

Dacă instrucțiunea poporului nostru în genere formeză cauza lui vitală, apoi în ținutul Giurgeului să putea numi „medic universal“ întru susținerea acestei vitalități.

Risipit și isolat în situație, de abia putându-se menține organismul corpului său, poporul de aici numai prin școlă putea conta la viață. Căci dacă pruncii lui nu să vor împărtăși din lumina învățaturii, dacă ea fiind brută îi vom lăsa, să se risipescă prin munți, atunci legea și pâinea lor cu timpul se vor preface în nescari sarcini nesuportabile. Doftorul poporului de aici e școlă, unde preotul și învățătorul îl nutrește pentru a fi tare în pribegirea sa după pâinea de toate zilele și pentru a-și susține curată inima moștenită de la părinți.

Când scriu aceste șire, cu satisfacție trebuie să constatez, cum că în direcțiunea această destinele poporului nostru sint concrete unor indiviți vrednici de investirea lor. Și dacă miseria seculară, dacă împrejurări vitrege îi împedecă de a face aceea ce puternic voiesc, apoi la tot cazul împlinească cu fidelitate aceea ce pot face.

Ca dovadă în privința asta — în cadrul posibilității — îmi permit a produce întreitul rol achitat în mod demn de cătră adunarea din Tulgheș, ținută la 31 Maiu a.c. adecă: examenul final de la această școlă, ședința despărțământului reuniunii învățătorești și ședința senatului școlastic protopopesc.

În decursul serviciului divin a cântat corul elevilor de școlă, secundat în mod înălțător de cătră corpul învățătorec. A fost popor mult și impresiune dulce, ceea ce sa încununat cu predica M. On. D. protopop, care nu întrelasă nici cea mai mică ocaziune de a imbia cu hrană pe poporul său.

Imediat după serviciu s'a preluat examenul cu elevii adunați în număr cât să putea de complet. S'a început cu o prelegere practică din partea învățătorului local. Din studiul religiunii a propus și examinat preotul local, după care au urmat studiile docentului. Examenul din partea corpului învățătorec s'a calificat de „laudabil“.

Între sesiunile examenului și a celor următoare, numai pentru aceea fac amintire despre prânzul comun, fiind că și locitorii Tulgheșului de alte neamuri au admirat devotamentul celor întruniți de a nu să aduna pentru distracții și plăceri, ci pentru a munci până la sudori în ogorul neamului nostru. Prânzul acesta a fost pur militar.

Simultan ne-am întrunit apoi pentru executarea programelor din ședința despărțământului reuniunii învățătorești. Din această relevem momentele, că învățătorul din Dămuc și-a citit disertația sa despre „Decădintă și sanare“ (răspuns potrivit întrebării din „Folia școlastică“) într'un stil atât de atrăgător, în cât atențiunea celor prezenți a fost literalmente cucerită. Multumită lui Dumnezeu, că învățătorii noștri au ajuns la gradul de a nu plânge numai, ci a și ajuta poporul. Asemenea potrivită a fost și disertația învățătorului din Varviz despre „Educațiunea fizică a pruncilor“.

Dacă părinții pe ore care cale ar lua act despre tema această, ar fi scutiți de multe neajunsuri.

A urmat apoi partea materială. La locul acesta cu bucurie și chiar fală comunică prea rarul eveniment, că la aușul apelului din partea zelosului președinte al despărțământului, Ilustrul Domn cav. Augustin Dobreanu din loc. pe lângă solvirea tacei de 40 corone, s'a înscris de membru fondator al reuniunii învățătoresci arhidiececane. Îi mulțumim ferbinte și pe această cale, atât pentru prețuirea reuniunii, cât și pentru rara ospitalitate atribuită mai multor întrușiți. Dacă ne scim prețui omeni nostri, e tare firesc, că și dînșii ne ocrotesc intențiunile nobile.

În general constatez, că dacă fie care despărțământ ar transmite un rezultat financiar ca și al nostru, comitetul central nu ar mai fi în posesiunea motivelor de a să plânga contra unor stări morbide ale reuniunii învățătoresci. La așa ceva să recere înse, ca membrii singuraticilor despărțăminte, în bună armonie și muncă să dovedească, că nu vegetează, ci trăiesc.

Resultatul moral al acestei ședințe îl accentuez în sensul, că reprezentantul inspectorului reg. de școle, ca participant până în sfârșit, urmărind cu atențiune interesantă decursul ei, la depărtare nu s'a putut răbda, să nu-și exprime în termini măgulitori stima deosebită față de devotamentul, armonia și inteligența, dezvoltate cu acest prilej din partea membrilor întrușiți. Asta ne servește spre onoare.

A urmat apoi imediat ședința senatului scolastic protopopesc. După comunicarea celor aparținătoare, M. On. D. protopop în raportul său vast despre starea învățământului, ne-a înfătoșat cât să pôte de fidel icona școlilor din acest district. Pe această iconă am putut vedé multe întreprinderi și chiar sfôrțări nobile în privința instrucțiunii, carea prin diligența și energia dlui protopop și pe lângă sprijinul dovedit de către organele sale, curge sănătósă prin vinele celor 11 școli deplin corespunđătoare. provédute cu 12 învățători harnici (cu disparentă esepțiune).

Prevéd, că ar forma material prea estins și pôte nepublicabil tóte datele din raportul numit, și ast fel mă mărginesc numai la unele momente mai importante ale ședinței. Cu tótă bunăvoința sa ocrotit din partea senatului nobila resoluție a poporenilor isolați din hotarul numit „Gălanțaș” aparținător în preponderanță parohiei Șermeșului, de a-și vedé realizată înființarea unei școli atât de adênc simțite. S'a luat spre plăcută sciință rehabilitarea și întregirea școlei aprópe pierdute din Loves. Mai încordată discuțiune sa ivit apoi în jurul chestiei analfabeților, cari în acest district să ridică la o cifră de tot îngrijitoare. Pe lângă ceea mai mare bunăvoință și interes deosebit înse, de altă dată s'a putut ajunge numai la acel rezultat, că pe lângă noua școlă adoptată, tóte școlile esistente pe venitor să se provadă în mod sever cu atâta elevi, pe câți îi admit legile din vigóre. Asta încă constituie un mare pas înainte. Sa hotărât apoi, ca în parohia Ghimeșului, din motive practice, postul de învățător secundar să se înlocuiască pe venitor cu o învățătoare ordinară. — Ați

urmat apoi alte multe cestii, cari tóte la olaltă dovedesc, că în butul baricadelor naturali și artificiali, învățământul din Giurgeu e vrednic a fi luat spre sciință.

Ast fel sa împlinit munca cea oboșitoare, dar plăcută, de 12 ceasuri ale zilei de 31 Maiu, pe carea o putem privi de odată ca sémănatură și seceriș măngăitor.

Sfârșesc cu observarea, că neavând intențiunea de a măguli persoane, ci a scrie, că trăim prin școlă, nu am numit de cât aceea ce nu sa putut omite. Pentru ca totuși viul interes și munca cinstită a celor întrușiți să devină recompensate, doresc, ca Dumnezeu să le răsplătescă munca, și pretind, ca omeni să le recunoscă osteneța.

Loco.

Cătră P. T. Cetitori.

On. Cetitori, cărora le expiră abonamentul cu finea pătrăriiului prim, sînt rugați a-și renoi abonamentul; cum și cei ce sînt în restanță să binevoiescă a-și achita restanțiile, căci fôia are lipse mari și ardătoare.

Administrațiunea.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu! Esprimăm mulțumită credincioșilor din comuna Chiciud, cari au avut inima de creștin a contribui la cumpărarea unei frumoșe s. Evangelie și anume: Paladia Goia, Ileana Negrușă, Sanfira Marica, Maria Suciă alui Alexă, Irina Mărginean, Nastasia Suciă alui Toma, Maria Mărginean alui Alexă, Susana Chibulcutean, Suciă Toma gemonu, Suciă Flore, Maria Mărginean alui Dumitru, Măriuța Suciă, Măriuca Filipișan, Amalia Suciă, câte 1 coronă; Maria Mărginean, Maria Chibulcutean alui Gavrilă, Susana Suciă alui Iosif, câte 2 cor. Suma: 20 cor. Dumnezeu să le răsplătescă această faptă a lor. Chiciud, în 5 Iunie 1903. Pop David, curator.

Din Archidiececã. Iuliu Poruț, paroch în Cămpeni, Tr. Roșia, cu ziua de 1 Iuliu n. e trecut în dificiență. În locul lui e numit capelanul din Bistra Petru Simu, ca admin. parochial, iar fostul cooperador din Cămpeni Nicolau Ungurean, e trecut în calitate de capelan la Bistra.

Ingineri noi. Tinêrul Ioan F. Negruț, fiul profesorului de la preparandia din Blaș, a făcut cu bun succes la politehnicul din Pesta examenul de ingineur. Felicitări sincere! — Dl F. Bogdan, ingineur, și-a deschis un birou tehnic la Reghinul-sășesc.

Masa studenților din Blaș a mai primit următoarele colecte: Moise G. Negrea, Poșorta 860., Aurel P. Bota, Blaș 6.20., Ieronim Pascu, Bogșa 42.80., Nicolau Bolbocă, Vermeș 39.40., Paul Anca, Retițea 536., Oficiul parochial „Urea” 7 cor., Frid. Gottlieb, Băltaim 50 cor., Aug. Blășan, Sécărămb 10 cor., Ioan Pop, Morlaca 13.40., Miron Dascăi, Cetate-de-Baltă 6 cor., Oficiul parochial Casva, 5 cor.; iar contribuiri de la: Dem. Căliman, Ceavaș 2 cor., Fam. Suciă, Săbad 4 cor., Petru Langa, Șercaia 5.80., George Pop, Nyiregyháza 10 cor., „Răureana” Cap-Mănăstur 10 cor., „Porumbăcena” Porumbac 8 cor., Dem. Truța, Arad 25 cor.

Grevă de advocați. Cetim în „Germania”: Lucrătorii din minele de puciósă de la Caltanissetta de pe Sicilia au respins propunerile de mijlocire ale prefectului, și din cauza simbriei s'au pus în grevă. Tot asemenea și advocații din Santa Maria di Capua vetere, advocații din Consenze și cei din Bari. Dacă mai adaugem pe cei din Lecce și pe cei din Cassino, sînt acum în grevă advocații de la cinci tribunale, și alții vor mai urma. Lucru firesc, că tribunalele respective au trebuit să se închidă.

Carte nouă. Dl canonic Dr. Augustin Bunea, aș scos de sub tipar un nou op de multă însemnătate: *Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse*. Scrierea această de peste 500 pag. hârtie fină și tipar frumos, costă 5 cor. O recomandăm cetitorilor nostri ca o scriere de multă valóre, în special partea, ce se ocupă cu autonomia bisericii noastre.

Esamenul de calificatiune cu învățătorii archidiececanei s'a terminat Marti d. a. Au fost înscrisi 63 învățători, din acestia 1 s'a retras, 4 au cădut la scripturistica, 40 au fost calificați și 18 relegați (9 pe 3 luni și 9 pe 1 an). E de însemnat că între cei relegați sînt mulți învățători eminenti, cari au cădut pentru că n'au însușit limba magiară.

Esamene. Școlile medii gr. or. române din Brașov vor ține esamenul de maturitate la 6. și 7. Iunie v. celea private în 9—14 Iunie v. iar celea publice în 27 Iunie v. La 28. nou esamenul școlei reale, în 22 esamen de gimnastică și în 29. închierea solemnă. — La școlă comercială din Brașov, esamenul de maturitate se va ține la 12—14 Iunie v. iar celea de clasă din 18—25. La 29. va fi închierea anului.

Mulțumită publică. Cu ocaziunea concertului ținut în Cenadul-sîrbesc în 20 April a. c., au binevoit a-și rescumpera biletul și a suprasolvi: Esc. Sa Dr. Victor Mihályi, mitropolit 10 cor., Ill. D-nă Mileva arch. di S. Marco Náko 40 cor., M. On. Dr. Vasiliu Lucaciú 3 cor., dl George Trăilă 2 cor., dl Constantin Lucaciú 2 cor., dl Ioan Schöbar, pădurar 3 cor. Dintre participanți au binevoit a suprasolvi: Dr. Nestor Oprean, adv. 7 cor. 20 fil., Mina Vălean 5 cor. 20 fil., Vasiliu Deciú 2 cor. 20 fil., Romul Poșar 3 cor. 20 fil., Terențiu Oprean 1 cor. 20 fil., Ioan Popovici 1 cor. 20 fil., Luca Farkas 60 fil., Luca Boboicow, Iuliú Toța, Demetriú Bozian, câte 1 cor. 20 fil., Romul Ruga 60 fil. Mulțumind din adêncul inimii marimonoșilor donatori, rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu, ca cu îmbelșugare să reverse darurile Sale asupra lor. Cenadul-sîrbesc, 20 Maiu 1903. Comitetul aranjator. — Escelența Sa Înalt Preasfințitul Domn Archiepiscop și Mitropolit Dr. Victor Mihályi de Apșa, cu ocaziunea înaltei visitațiuni canonice, ținută în parohia noastră gr. cat. la 15 Maiu a. c. s'a îndurat prea grațios a dărui din casseta proprie pe sama bisericii nó-tre suma de 200 corone. Din acest motiv îndrăsnim a ruga pe Escelența Sa, ca și pe calea această să primescă mulțumitele noastre celea mai sincere. Murăș-Oșorheiú, la 31 Maiu 1903. În numele curatoratului: Ioan Vancea, protopop, Ioan Pădurean, curator prim, Iosif Marian, cant. doc. ca not. a com. bis. scol.

Necrolog. Din Sibiu se anunță mórtea Véd. Elena Popoviciú-Barciann n. Iuga de Băcia, carea provédută cu sfințele talne, a repausat Luní. în 15 Iunie n. la órele 12^{1/2}, p. m. în etate de 69 ani.

† Maria Sándor nasc. Boeriú, preotésă veduvă din Szt.-Erzsébet, — a repausat în vrsta de 75 ani — și Anna Boeriú, preotésă veduvă din Iacodul-român, — a repausat la 19 crt. în etatea de 70 ani.

Fie-le țărina ușor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Să credem în Dumnezeu!

(După Can. Ludovic Schüller.)

(Continuare.)

Îată cum vedé pe Dumnezeu un lucrător de piétră sêrac și simplu:

În ținutul Mâcon în Franța, pe o vale ce pörtă numirea de Saint Point, trăia un om cam de vre-o 36 de ani, simplu ca natura, dar evlavios și cu frica lui Dumnezeu. Avé și o mică familie, dar mai mult iubia singurătatea, așa că foarte puțină atingere avé cu ai sêi. În singurătatea sa avé și maiestrie, se ocupa ádecă cu tăierea și cioplirea piétrilor.

Pe la anul 1846 trecuse pe valea aceea un distins domn francez, și întâlnind pe acest om solitar, pe a cărui față strălucia o vieță sfântă și virtuosă, îl întrebă:

— Dar tu cum trăiesci aici singur?

— Eü — răspunse lucrătorul de piétră — nu m'am simțit nici când în vieța mea singur. Pentru că nu e singur omul când pe Dumnezeu îl are de față, de-asupra sa și înaintea sa.

— Ai tot dreptul — replică distinsul domn, dar cum ai ajuns tu de tine însuți la această cunoștință, cum te-ai dat a avé pururea înaintea ochilor prezența lui Dumnezeu, care împoporeză pentru tine deșertul și stă lângă tine ca un prietin nevăzut?

— D'apoi biue Domnule! Eü n'am umblat la școlă, de aceea nu-ți pot răspunde cu știința. Mai întâiu mi-a vorbit despre Dumnezeu, maica mea, apoi când am fost mare, am făcut cunoștință cu multe suflete bune, cu ómeni virtuși, cari m'au dus la biserică, unde se adunau ómenii ca să se închine, să se róge și să asculte cuvântul lui Dumnezeu. Și de aci am învățat eü să umblu în calea Domnului, și să am tot mereü înaintea ochilor prezența lui Dumnezeu. Dar chiar și dacă nu mi-ar fi vorbit mama nimic despre dñsul, și dacă n'ași fi învățat nici când Catechismul; óre nu este Catechism în toate cele ce ne încunjură pe noi, care învăță și pe cei mai proști? Óre numele lui Dumnezeu are lipsă de literile alfabetului ca să fie cetit?

— Așa dară tu veđi pe Dumnezeu — reluă domnul.

— Da, domnule, eü vedé pe Dumnezeu meu și étă cum: Acum îl vedé ca un ceriü fără margini, sămănat cu tot atăția ochi de toate părțile. Acum îl vedé ca o mare fără țermuri, din care ies insule și ținuturi ne-numerate. Acum ca un jigante, care ne-contentit se încarcă cu munți, cu dealuri, cu mări, cu lumi — fără ca să simtă ceva greutate. Acum îl vedé ca un ochiü infinit, deschis, mai vast de cât ceriul, care privesce operele sale și să desfăteză în dinsele. Acum ca o mână puternică, care ne susține pe toți și ne apropie la sinul sêü, ca să ne lumineze și să ne arete calea mântuirii. Acum ca o inimă, ce bate în toate făpturile sale, de la cea mai mare până la cea mai mică. Ast fel vorbi bunul Claudiü, vêrsând

lacrimile iubirii mestecate cu bucurie, pentru că vorbea despre Dumnezeu; — dar în același timp să făcu galbin, căci acesta vorbire o socotia nesuficientă și miserabilă. Așa că sfîrși: Eü sum un om neînvățat, prost, după cum deja ți-am spus; — închipuirile ce eü mi-le formează despre Dumnezeu, și pe cari ți-le-am înșirat, de bună samă ți-se vor păré nisce frase próste, nisce închipuiri, cari nu esplică obiectul . . . Dar cu toate aceste eü vedé pe Dumnezeu! (Alimonda: Dall'alba al tramonto).

E imposibil a nu vedé pe Dumnezeu în ori ce obiect, când cu tot dreptul putem zice, că toate ne vorbesc despre dñsul, că vedându-l afară de noi, îl simțim și în noi înșine. Se vedem dară, cum din făpturi trebuie să conchidem la esistența Făcătorului.

E sigur, că există o mulțime de lucruri. Există un număr nețermurit de stele, există sistemul nostru planetar, pământul cu toate ființele viețuitoare și neviețuitoare. Și dacă toate aceste există, e neîncunjurat de lipsă să admitem existența unei cauze, care să le fi produs. Efectul tot dea una presupune cauza. „Există această mare fabrică și arhitectură a Universului, așa dară există și marele Architect“ așa zicea Plato în numele tuturor aceluia, cari voiesc să-și folosescă mintea cum să cuvine.

Un călător renumit veđu într'o zi pe un biet arab, care stând în genunchi pe năsip, era cu mâinile ridicate spre ceriü rugându-se.

— Cui te recomândi tu cu atăta credință? îl întrebă călătorul.

— Mă recomând lui Dumnezeu, răspunse bietul sêlbatic.

— Dar sigur ești tu despre existența lui Dumnezeu?

— Da, sum peste măsură deplin convins.

— Și apoi pe ce ți-se basază această convingere?

— Îată: eü admit existența lui Dumnezeu din aceleași motive, din aceleași îndemnuri, din cari — vedënd eü urme de pași lăsați în năsip, recunosc, că a trecut pe acolo un om sau un animal.

Călătorul merse mai de parte, mirându-se foarte mult și încântat fiind de simplitatea cu care bietul arab se convingea despre acest mare adevăr, despre existența lui Dumnezeu.

E imposibil că și o minte hătucită, un biet sêlbatic — ori cât de prost ni-l vom închipui, e cu neputință să nu admită existența unei Ființe, care a creat toate, și care a imprimat și a lăsat urme neșterse despre sine însuși în făpturile existente.

Putem lua un exemplu din istoria Groenlandiei. Când în anul 1721 nisce misionari din Danemarca predicară evanghelia și religiunea creștină locuitorilor din Groenlandia, foarte mulți din acei sêrmani păgani s'au întors la creștinism și s'au botezat. Într'o zi un misionar danez esprimându-și mirarea pentru ignoranța religioasă aflată în ținuturile aceste, a căpôtat următorul răspuns din partea unui sêlbatic convertit:

— Într'adevăr noi eram sêrmani și păgani ignoranți, nu sciam nimic despre Dumnezeu și despre Isus Christos, căci nu ne-a spus nime înainte de venirea voastră între noi. Cu toate aceste să nu cređi că nu au fost și păgani de aceea, cărora să nu le fi venit în minte cugetul acesta. Adese ori eü imi ziceam în mine însu-mi: un animal cu toate cele din ce e compus, nu s'a putut forma de sine însuși, ci a trebuit să fie produs cu multă artă de mâinile unui artist distins și espert. Dar omul e cu mult mai superior, de cât toate animalele. Cine l'a făcut? El se trage din părinții lui, și aceștia iarăși din părinții lor. Dar de unde au ieșit cei dintăi ómeni? S'ar puté crede că să fi ieșit din pământ, dar atunci de ce nu produce pământul și astăzi ómeni? Apoi pământul, marea, sórele, luna și stelele în ce mod există? E nesmintit de lipsă să fi fost cine-va, care să le fi produs toate aceste, și acesta fără îndoielă a trebuit să fie înzestrat cu o putere, cu o destoinicie și cu înțelepciune cu mult mai superióră ca a omului celui mai înțelept; el trebuie să fie nemărginit de bun, pentru că toate celea ce le-a făcut ne sint foarte folositoare. Atari cugete imi treceau adese ori prin minte, înainte de a veni voi din depărtate ținuturi, ca să ne învățați să cunoșcem pe marele Dumnezeu al lumii (Granz: Storia della Groenlandia).

Îată în ce mod simplu al cugetării se convingea un păgân despre existența lui Dumnezeu.

Pentru a ne convinge tot mai tare, că efectul ne face să conchidem existența cauzei, să facem o presupunere: Să ne închipuim, că sintem în mijlocul unei mări, pe care s'a pornit o tempestă, un vifor gróznic.

Marea e agitată peste măsură, ceriul e gróznic amenințator și viforos, corabia e aproape de a se cufunda, disperarea e la culme, înse spre mai marea noastră norocire sintem aruncați la marginea unei insule, care înse ne pare deșertă. Cea dintăiu cugetare a noastră — după ce ne-am veđut scăpați de primejdia ce ne amenința — este să mulțămim Aceluia, care în Providința sa a voit să ne mântuim. Recugetându-ne pentru că am scăpat de primejdie, să ne întrebăm ce va fi de noi în viitor? Ca să răspundem la întrebarea această, e de lipsă să cunoșcem, că óre insula această deșertă este, sau e locuită de ómeni? Avem óre-și cari urme, cari ne arată că acolo există ómeni. Să presupunem — că după mai multe cercări zădarnice ca să aflăm vre-un lucru format de mână omenescă — să presupunem că la o mare depărtare vedem un edificiu splendid. Inima noastră e veselă și plină de speranță, că va afla în sfîrșit o ființă asemenea nouă, care locuiesce pe aceea insulă. Vedënd palatul acela, sintem siguri, că vom găsi acolo o ființă, deși încă nu o putem vedé. La vederea celui splendid palat nici nu ne trece prin minte, că dórá acel palat se află acolo numai din întâmplare, și că nu l'ar fi edificat vre-un om. Deci dacă așa de ușor putem deduce existența omului din existența unei lucrări a mâinilor sale, cu mult mai ușor este a deduce existența lui

Dumnezeu, considerând operele sale mărețe și minunate. E destul a considera cea mai neînsemnată esistență, cel mai neînsemnat efect, ca să ne convingem pe deplin existența lui Dumnezeu.

Așa dară faptele ne dovedesc, ne arată până la evidență și în chipul cel mai strălucit existența Făcătorului.

(Va urma.)

ANGELA.

(Continuare.)

Angela era confundată în somn adânc și sănătos și nu s'a deșteptat nici la 6 ore, când s'a depărtat mamă-sa. Eu mi-am cedat locul sorei următoare, și dându-i îndrumările trebuincioase, am părăsit spitalul. Locuința îngrijitoarelor e în capetul desigurului, nu de parte de spital. Am condus pe sormană femeie la locuința mea și cum mergeam iată ne ajunge un domn tânăr, elegant, frumos îmbrăcat. Cât ce a observat mai de aproape pe însoțitoarea mea, s'a oprit, s'a înroșit, sta la îndoielă și mai pe urmă s'a apropiat de noi.

„Măriora, — zise el umilit, — nu vreal să vorbesci cu mine? Așa de mult te caut.

Femeia s'a făcut și mai palidă, s'a lipit de mine de frică și nu putea vorbi.

„Nu poftesc, ca să-mi ierți numai de cât tâte, — continuă în același ton umilit.

Dumnezeu scie, cât de blăstemat am fost, dar Măriora, de când m'ai părăsit tu, — știu, că eu te-am alungat — n'am avut un ceas liniștit. Am lăsat prietini și viața de atunci. — Acum am poziție bună și bani destul. E un an, de când m'ai părăsit. Îmi vei ierta? Creși și te mai încreși încă odată în mine?

Femeia încă tot asculta, ba încă se temea și se îngrozia de acest bărbat.

„Da, copila cea mică! — erupse vehement bărbatul, oh! de multe ori m'am gândit la ea, la drăgălașa ei față. Măriora! ea e și a mea. Nu te conștrîng să vii înderēt; dar eu sum așa de singur, în serile lungi îmi stă gândul la voi și blastem ora nenorocōsă, în care v'am alungat. Măriora, ore când erai așa de bună și blândă, nu poți uita blăstemația mea?

Veși cât sum de sdrobotit, își cer iertarea în fața amicei tale.

Pentru copila noastră să-mi ierți Măriora! pentru copila noastră!

Femeia s'a întors de cătră el, tremura de spalmă, în urmă a aflat cuvinte.

„Nu ași altă cauză, ca să-mi impetresci și mai mult inima? Pentru că uit, că mi-al sdrobotit inima, mi-al ufericit viața și atâtea e destul! dar nu uit, că ești uci-gașul copilei mele.

Depărtă-te, pe Dumnezeu te rog, depărtă-te!

Bărbatul s'a întors într'altă parte, a devenit palid. Credeam, că ameteșce. N'a zis nimic, s'a depărtat cu pași clătinațori. Sorele, ce răsăria, și-a aruncat razele pe fața lui, ofilită de muștrarea conșciinței.

Pe femeia agitată am introdus-o în odaia mea, am pus-o să ședă și i-am adus tea. A beut-o în tăcere și punând jos cesa, privi cătră mine.

„N'am purces corect? Ași fi putut proceda alt-cum? — mă întrebă.

Am luat loc lângă ea și am căutat compătimitor în ochii ei îndoelnic. „Scumpa mea, îi zisei, nu știu: să te muștru, ori ba. D-Ta ai datorința de a te supune bărbatului, dar de altă parte aprețiez temerea de renoirea scenelor trecute. Dar el se părea cu totul serios, și dacă s'a îndreptat, va fi o faptă tare frumoasă și nobilă din partea D-Tale, să uși trecutul, să reîntorci la el ca mulere adevărată și să te silești a-l ține pe lângă hotăririile salutare de acum. D-Ta l'ai iubit, îi iubesci și acum?”

„Da, îi iubesc și acum, — mormăi tristă — „dar când mă gândesc la Angela, mi-se impetresce inima. Pentru că unica mea trebuie să sufere atâtea pentru păcatele tatălui său? De va trăi, — de i-se va face bine, iert bărbatului meu, dar dacă...”

Fața îi deveni strictă și se ridică cu vehemență: „eu n'o pot face, trece peste puterile mele.

D-Ta nu știi ce e pentru mine copila acesta!”

„Dar e și copila lui!” i-am zis cu blândetă.

„Să-și fi făcut, ca tată, datorința.” răspuse tristă. „D-Ta, iubită soră, ești foarte bună și blândă; ai o inimă nobilă, compătimitore; dar nu poți înțelege simțimintele mele. Dacă sum neînduplecată — el e cauza. Nu pot uita și dacă ved suferința copilei, dacă mă gândesc: ce a ajuns, nu pot ierta.

Plângend cu amar s'a depărtat.

* * *

În ziua acesta Angela s'a simțit rău. Ave ferbințeli și neliniște, și tot mereu o striga pe mamă sa. Sara iar a venit. Nu eram la rând și ast fel a schimbat cu ea numai câte-va vorbe. Sosind în odaia mea, m'ai înșciințat, că m'a căutat un domn tânăr, și spunendu-i-se, că vii nu peste mult, a promis, că iar vine. Am devenit puțin agitată, presupunend, că a fost bărbatul Măriorei.

Intr'adevăr el a fost. L'am primit cam confusă. Privirea lui încă tot palidă și confusă a deșteptat în mine compătimitore.

„Sperez, — zise el — că-mi vei ierta cutezanța de a Te incomoda. D-Ta ai fost azi mărturie la întâlnirea mea cu soția. Lucrul acesta a fost de tot pe neașteptate. Nu sciam locul petrecerii ei. Cred, că D-Ta, vei pute influința asupra ei. E lipsită? S'a schimbat, făcendu-se foarte tristă. Spune-mi, Te rog, tot, ce știi despre ea.”

Nu m'am putut opune cererii lui. I-am spus tot, ce sciam despre Măriora și copila ei. L'a deprimat foarte mult istoria tristă a familiei sale. Împrejurarea, că Angela trăiesce, l'a scăpat, se vede, de o mare temere; pentru că vorbele de dimineața ale Măriorei au deșteptat în el îngrozitoarea presupunere, că Angela a murit, și că furia lui a fost cauza la acesta.

„Pot-o vedé? numai odată. O, stimate soră, permite-mi să o ved. Te rog, își implor!”

„Ea nu te va recunōsce, — i-am zis, aducându-mi aminte de vorbele copilei.

„Nu mă va recunōsce? nu, fresce și-a uitat, zise el duros; „D-Ta creși, că Măriora nu i-a vorbit nici odată despre mine?”

„Mă tem, că nu!”

Acoperindu-și fața, a zis trist: „Pe dreptul sufer!” Am așteptat în liniște, să vorbescă iar. În fine își întorșe fața-i palidă cătră mine.

„Este ceva, ce a-și pute face pentru ea? nu are lipsă de bani?”

Am scuturat tristă din cap și i-am zis: „Are tot, ce-i trebuie. Ceea ce poate face pentru ea istețimea și îngrijirea omenească, tot facem. Dar mă tem, că totă istețimea e zădarnică spre mântuirea acestei vieți scumpe.”

Și-a lăsat capul pe mână și a zis cu durere: „Dumnezeu să-mi fie îndurător!”

* * *

Din nou e noște în spital. Sînt zile, de când tatăl Angelei a înțeles despre sōrtea ei, și micuța pe zi, ce trecea, era mai slabă. Mamă-sa era în fie care zi lângă ea. În sara acesta i-am permis și tatălui său să vină. Măriora vine la 9 ore și ast fel tatălui i-am dat permisiune pe 8 ore. Nu aveam mulți bolnavi, și ast fel patul Angelei stătea singuratic într'un unghet. Mica ființă aci zăcea, sămănand acum mai mult, ca ori când cu o păpușă de cēră. Ochii îi erau închiși, mănutele îi erau încrucișate pe plept, singurā respirarea ei lină mai arăta, că mai trăiesce.

Ast fel zăcea, când a intrat tatăl ei și s'a oprit lângă pat. Vedeam, cum i-se ridică pleptul și tremură buzele. I-a atins mănutele cu gingășie. Copila și-a deschis ochii și a privit la el. Vede față străină, și asta îi causēază tot dea una durere mai mare ori mai mică. Întorcendu-se cătră mine m'a întreat: și acesta e doctor?”

„Nu scumpă, nu e doctor. Acesta e tatăl Angelei, a venit, ca să te vadă. Îl sāruti tu Angela și-i spui, că te bucuri la vederea lui?”

Ochii ei întunecați s'ai deschis mai tare și căutarea lor era aproape sēlbatică. „Angela n'are tată — zise ea cu ore care părere de rău, — mama a zis, și mama scie.”

Bărbatul a suspinat adânc. A cădut în genuuchi lângă pat și și-a plecat capul pe învilitōrea de pat.

„Nu plânge, sorman omule!” zise Angela, rugându-l: „Angelei îi este milă de tine. Dōră ești tatăl altei fetițe. Angela n'are tată.”

„Ba da! și Angela are, — i-am zis, luându-o în brațe; „și el e tare îngrijat de Angela, pentru aceea a venit s'o cerceteze. Fil blândă față de el, sāruti-l.” A scuturat cu capul. „Mama tot dea una a zis, că Angela n'are tată, ea n'ar fi zis, dacă n'ar fi așa. Dar eu îi sārut pe bietul om, dacă vrea. Pentru ce plânge?”

Atunci am crezut și tot de una cred. că ast fel de momente espieză păcate și mai mari. Bărbatul plângea. Nu e mirare, că inima părea că i-se rupe la vederea acestei ființe slabe, pe care i-a dăruit-o Dumnezeu și el n'a purtat nici o grijă de ea. Iar acum totul e târziu! Nici lacrimile, nici rugările, nici iubirea omenescă și istețimea nu-s mai mult în stare să o țină în viață. Și până când a genunchiat acolo lângă pat, mica suferindă, și prin tăcerea sa a acusat pe bărbat cu acusa acosta drăpă necrutătoare și l-a aruncat în ochi nebuniile și păcatul tinereții lui, aplicate spre rău.

Era liniște profundă. Îngrijitorile umblau ici-colea fără șgomot. S'au depărtat în liniște, credeam, că nefericitul bărbat își va pute vërșa sufletul dinaintea copilei. măcar vedeam, că nu e stăpân pe vorbe. Ce ar trebui să scie mititica? ori ce lipsă are ea de tatăl său? nu a fost ea „Angela mamei?”

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri literare“, Nr. 6 anul 37 — 1903 cu următorul cuprins: A. Naum, Din Legena Evcii. Pe vârful Ortygiei (poesii). — Iasius Secundus, Lumina lunii (poesie). — St. Iosif și D. Anguel, Angelus, în surdina, Caterinea (traduceri din Verlaine). — A. — Lordul cel mititel, (roman de F. Burnet, trad. din eglezece). — Ciru Oeconomu, Din Rucăr (roman). — Al. Lăpădatu, Vlad-Vodă Călugărul (monografie istorică). — Robin, Actul de desființare al breslelor. — P. V. Haneș, Corespondența din tinerețe a lui Mihail Kogălniceanu (sfârșit). — T. Maioreșcu, O rectificare literară. — C. Virgoliei, Pe un album (poezie). — St. Orășanu, I. Bogdan, Documente și Regeste privitoare la relațiile țării românești cu Brașovul și Ungaria în sec. XV și XVI. (recensiune). — I. A. Rădulescu-Pogoneanu și A. Naum, Georges Bengescu, Pastels de V. Alexandri, tradnites en vers français (recensiune). — Bibliografie.

„Sămănătorul“, sub direcția unui comitet. Anul II. Nr. 22. cu următorul sumar: N. Iorga, Cultura națională și surogatele ei. — Mihail Paleolog, Strămoșul. — Ioan A. Brătescu-Voinescu, Din carnetul unui judecător. — **, Cântec din Ardeal. — Ion Scurtu, Eminescu și d. G. Pannu. — Florin, Populară. — D. Anghel, Răsunarea bujorilor. — N. Iorga, Cronica bibliografică. Numărul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an.

Dr. Ambrosiu Chețianu: **Geografie pentru clasa II gimnasială și reală, partea II. Europa, Asia și Africa**, Blaș 1902 pag. 68 prețul 1 cor. Manual pregătit după cel mai nou plan ministerial.

Dr. Isidor Marcu: **Teologia pastorală, vol. I. Didactica pastorală**. Blaș 1902. Opul de 415 pag. form. 8° mare e aprobat de Preaven. Ordinariat arhiepiscopesc și de Ven. Ordinariate de Orade, Gherla și Lugoj. S'a recomandat clerului spre a fi procurat pentru bibliotecile parohiale.

Prof. Dr. Ioan Rațiu: **Vieța și operele lui Andrei Murășan**. Studiu istoric-literar. Blaș 1900. Prețul 2 cor.

Ioan F. Negruțiu: **Constituțiunea patriei sau drenturile și datorințele cetățenesci** Blaș 1903 pag. 104 prețul 50 fil. E o scriere foarte importantă pentru școlile civile și pedagogi, împărțind prețioase cunoștințe din drepturile și datorințele cetățenesci. Pote fi folosită cu mult succes și de privați.

Tomaz de Kempis: **Imitațiunea lui Christos** tradusă după originalul latin de P. N. Urmată de un adaus cu rugăciuni. Bacău 1902. pag. 362+87. prețul 1 leu.

Dr. Augustin Bunea: **Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiu Novacovici, sau Istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764**, cu 250 documente române, magiare, latine, franceze, italiene și germane, publicate în întregime, ori în extras. Prețul 4 corone 50 fileri, pentru România 5 lei. Blaș 1902. Tipografia seminariului arhiepiscopesc.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românești a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bălgradului**. Blaș 1902. pag. 152. prețul 2 cor. 50 fil.

Biblioteca „Unirei“: **Câte-va momente din începuturile bisericii române de C. Auner**. Blaș 1902. prețul 20 bani. O recomandăm cu toată căldura tuturor celor ce vor să aibă cunoștințe despre trecutul bisericii noastre.

Silv. Danilescu: **Iubiți și pe dușmanii vostri**, povestire localisată după Fr. Hoffmann. pag. 120 prețul 40 bani. Ediura librării Ciureu, Brașov.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința onoratului public că singur eu pot servi cu apa de:

(28) 2-?

RÉPÁTI

cea mai escelentă și sănătoasă apă minerală.

Blaș,

Salamon Sinberger.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

Banca de asigurare

„TRANSILVANIA“

— întemeiată la anul 1868 —

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),

asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune, edificiul de ori ce fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc.

— asupra vieții omului —

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, rente, pe viață etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent.

Fonduri de rezervă și de garanție specială, cu finea anului 1900: **1,303.572 cor. 15 bani.**

Valori asigurate contra incendiului: **72,420.299 corone.** Capitale asigurate asupra vieții: **9,248.543 corone.**

Pentru despăgubiri de incendii **3,003.550 c.** pentru capitale asigurate pe viață **2,738.793 c.**

Oferte și ori ce informațiuni se pot primi de la:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5, et. I., curtea I., precum și de la subagenții din toate comunele mai mari.

Agenturi principale:

în Arad, Brașov, Cașovia, Cluș, Seghedin, Sopron, Szabadka și Timișoara.

(5) 20-52

Inserate.

Leac pentru cei ce sufer de stomac.

Prăjitură „Zwiback“ se pregătește cu apă minerală de la „Bréb“. După analiza oficială cu însușirile eminente precumpănesc Zwiback-ul de la Carlsbad ca prăjitură foarte nutritivă și sănătoasă.

Acastă prăjitură se recomandă cu de-ădins pentru cei cu greutate la stomac.

Se poate comanda per chilm. à = 2 corone, la

Carol Horgonyi, pâneriș în Maramarossziget.

(30) 2-6

Prăjitură „ZWIBACK“.

(29) 2-20

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER,

liferanți de curte ces. și reg. pentru materie de mătăș și ornamente sacre.

Viena I. Kohlmarkt 2. „la porumbul alb“.

Recomandă

ornatele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falone, diaconale, sticharii, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandii, plascanice, baldachine, prapori etc. cum și toate utensiile și vasele sacre de metal, ca disc, ciboriu, cruce, chivot, artoclasie, tricheriu și dicheriu, cadelnițe, candelabre etc. toate pregătite solid și cu prețul cel mai ieftin de fabrică.

Cataloage ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1903.

Budapesta—Predeal										Copsa-mică—Sibiú—Avrig—Făgăraș																
Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat							
10—		8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50		1.50	6.20	2.21	4.43	11.14	7.10			pl.	Copsa mică	sos.	6.10	9.32	3.09		12.35		
9.—	6.50	5.45	9.15		Budapesta		7.10	9.35	7.50	6.40	3.50	6.36	12.42	8.50				Oena		4.52	8.15	1.34		11.01		
11.56		9.02	11.12		Szolnok		3.37		5.32	3.46	tr. m.							Sos. Sibiu	pl.	4.25	7.41	1.05		10.30		
2.14		11.33	12.47		P. Ladány		12.54		3.56	1.12	4.33	5.23	2.—													
3.49		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.	11.04		2.38	11.36	5.23	2.—	2.54													
4.10		2.06	2.18	pl.	Mező-Telegd	sos.	10.44		2.32	11.15	6.15	3.59	3.59													
4.50		3.04	2.51		Rév		10.07		2.03	10.43	8.34	6.35	6.35													
5.33		3.50	3.26		Bratca		9.32		1.37	10.13																
5.56		4.14			Ciucia		9.11			9.55																
6.42		5.02	4.16		B.-Huiediu		8.37		12.55	9.24	4.—	9.06	4.25													
7.28		5.49	4.52		Ghârbău		7.58		12.23	8.48	5.01	10.29	5.39													
8.11		6.42			Cluș	pl.	6.59		11.10	7.50	6.57	12.48	7.19													
8.32		7.12	5.55	sos.	Apahida	sos.	6.17		10.50	6.45	7.55	1.55														
8.54		8.30	6.11	pl.	Ghiriș		5.41		9.29	6.27	9.24	3.52	3.52													
9.11		8.59	6.27		Cucerdea	pl.	5.22		8.55	4.33	10.14	4.55	4.55													
10.17		10.29	7.26	sos.	Uitóra		3.54		9.29	5.12	4.—	9.06	4.25													
10.47		11.16	7.50	pl.	Vintul de sus		3.11		8.55	4.33	5.01	10.29	5.39													
10.56		11.31	7.52	pl.	Aiud		3.02		8.55	4.33	6.57	12.48	7.19													
11.03		11.40			Teiuș	pl.	2.56		4.27	4.27	7.18	1.55														
11.12		11.50			Grăcinel		2.49		4.20	4.20	8.47	3.02	3.02													
11.34		12.20	8.16	sos.	Blaș-Küküllőszög		2.27		8.29	3.59	8.47	3.02	3.02													
11.52		12.46	8.32	pl.	Micăsasa		2.05		8.12	3.88	9.24	3.52	3.52													
12.24		1.48	8.37	pl.	Copsa-mică	pl.	1.47		8.00	3.02	10.14	4.55	4.55													
12.53		2.20			Mediaș		1.11		2.36	2.36	7.14	12.16	6.11													
1.02	12.28	2.29	9.04	sos.	Elisabetopol		12.58		2.51	7.34	7.33	8.12	3.88													
1.45		3.11	9.31	pl.	Sighișoara	pl.	12.06		7.08	1.44	8.44	10.35	3.14													
2.01	1.05	3.27	9.43	sos.	Alba-Iulia		11.45		6.56	1.25	7.33	10.50	5.40	10.26	6.29											
2.15	1.09	3.32	9.47	pl.	Săvârda		11.09		6.50	1.06	7.55	11.12	6.02	10.48	6.51											
2.33		4.08	10.01		Șibiu		10.53		6.37	12.51	8.44	10.30	11.27	4.17												
3.04		4.45	10.25		Avrig		10.24		6.16	12.23	9.24	3.52	3.52													
3.40	2.08	5.27	10.53	sos.	Făgăraș		9.48		5.49	11.49	10.14	4.55	4.55													
3.47	2.15	5.43	11.—	pl.	Predeal	pl.	9.02		5.42	11.42	4.—	9.06	4.25													
4.03	2.29	6.08	11.14		Bucureșci	pl.	8.43		5.28	11.27	5.01	10.29	5.39													
5.28		7.52	12.26				7.30		4.23	10.15	6.57	12.48	7.19													
6.08		8.32	12.58				6.49		3.50	9.30	7.14	12.16	6.11													
6.34		9.09	1.16				6.27		3.35	9.17	7.33	10.50	5.40	10.26	6.29											
7.10		9.40	1.36				5.56		3.15	8.40	7.55	11.12	6.02	10.48	6.51											
7.50	5.07	10.25	2.09	sos.			5.20		2.45	8.13	8.47	3.30														
8.55			2.19	pl.			5.20		1.42	4.24	8.47	3.30														
4.40			3.01	sos.			5.20		1.17	3.32	8.47	3.30														
5.10			3.31				5.20		9.15	7.35	8.26	8.59														
11.55			9.10				9.15																			

Notă: Orele însemnate în stânga stațiilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încadrați cu linii mai egre însemnă orele de noapte.

EMINESCU ȘI COȘBUC

de Alesandru Ciura, profesor.

Atragem atențiunea stim. nostri cetitori asupra acestei broșuri, care fiind scóse numai într'un număr restrîns de exemplare, se apropie de epuizare. — Exemplariul costă numai **1 cor. + 10 fl.** porto postal. — Se află de vînzare la Autor și la Tipografia seminarială din Blaș.

Intreprindere de transportarea și înmăgăzinarea mobilelor.

ZORN MÓR

BUDAPESTA,

VII. ker., Erzsébet-körút 21. szám.

Primirea transporturilor de mobile în caré de transport patent ces. reg. lucrate după model francez, parchetate complet și închise, pentru tóte localitățile din țară și străinătate.

TELEFON. Adresa telegrafică: ZORN MÓR, BUDAPEST. TELEFON.

Transporturi de mobile pe tren și pe corăbii, fără întrerupere, cu cruțarea speselor de pachetat.

Inmagazinarea mobilelor

în magazine cu totul uscate și acomodate, pe lângă responsabilitate.

Representanți în tóte orașele mai mari din țară și străinătate.

(9) 21-52

Timbalele mele aũ fost decorate la espóșiția milenară.

Timbale de salon

cu pedal, castanii, negre, cu o resonanță fórte tare și plăcută, de o construcție bună, cu garanță de trei ani. Prețul de prăvălie 150 floreni, ér la mine se pot căpéta cu 75 floreni. Daũ instrucție deplină pentru 8 fl. la lună.

Prescurant trimit gratuit.

JEGESI GÉZA

măestru de țimbale diplomat și inventatorul țimbalei „Coróna de fier”.

BUDAPEST, VII., Nefelejts-uteza 43. szám.

(10) 21-52

Bani mijlocesc mai ieftin, mai discret, și mai iute:

Ofițerilor, oficanților privați și de stat, industriașilor, negustorilor și persoanelor apte de credit.

==== Pe lângă replătire avantagiósă ====

Pe căsi, pământuri, realități, mijlocesc în locul prim al doilea și chiar și al treilea împrumuturi de amortisațiune cu 4 1/2 și 5 %.

Conversiunile cele mai complicate le mijlocesc iute, pe lângă remunerare ulterioară.

Câștig informațiunii industriale și comerciale de natura cea mai discretă din toate părțile țării, și în sfârșit,

cauzele de tranșare ale comercianților necapabili de a plăti le descurc cu pricepere și mare grijă.

==== Pentru răspuns e de a se aclude marcă. ====

SZENES A.

Cancelarie de informații și tranșării comerciale.

BUDAPEST, VII. Erzsébet körút 22, 1/12.

(7) 21-52

==== Numerul patentei 16.794. ====

(8) 21-52

Carol Beck

pregătitor de ventilătore patentate pentru ferestă.

BUDAPEST, VIII, József-utoza 14.

În atenția directorilor de școală!

6000 de bucăți sunt deja în folosință!

Pentru luarea măsurii, mă rog să vă adresați mie.

Nu ști nime ce-î sănătatea!!

==== și care ne-o putem păstra numai pe lângă ventilație potrivită. ====

Ventilatorul aflat și patentat de cătră Carol Beck este fabricațiune magiară, care întrece toate ventilătorele din străinătate, atât în ce privește scopul, cât și bunătatea. Din punct de vedere sanitar, curentul e eschis prin apertura de 45 %. Se pot aplica la toate ferestile. Am foarte multe scrisori de recunoștință, cari dovedesc, că publicul e deplin mulțămit.

Prețurile ventilătorelor:

Cel mai mare și mai greu, cu decorațiune.	C. 25.—
Pentru ferestă comune, școli, institute și locuințe private	„ 13.—
Pentru ferestă mai ușore și mai simple	„ 9.—
Ferestă de Closett	„ 7.60

Preliminar de spese gratuit:

Ventilătorele mele se folosesc în următorele locuri mai renumite. Casina Națională magiară, Ministeriul de comerț, Gimnasiul reformat, Ludoviceul, Școlele elementare de stat din Kispest și în mai multe spitale și școli din capitală și provință, dovedindu-se de foarte bune.

Comandele atât în loc, cât și în provință se efectuesc foarte prompt și foarte repede.